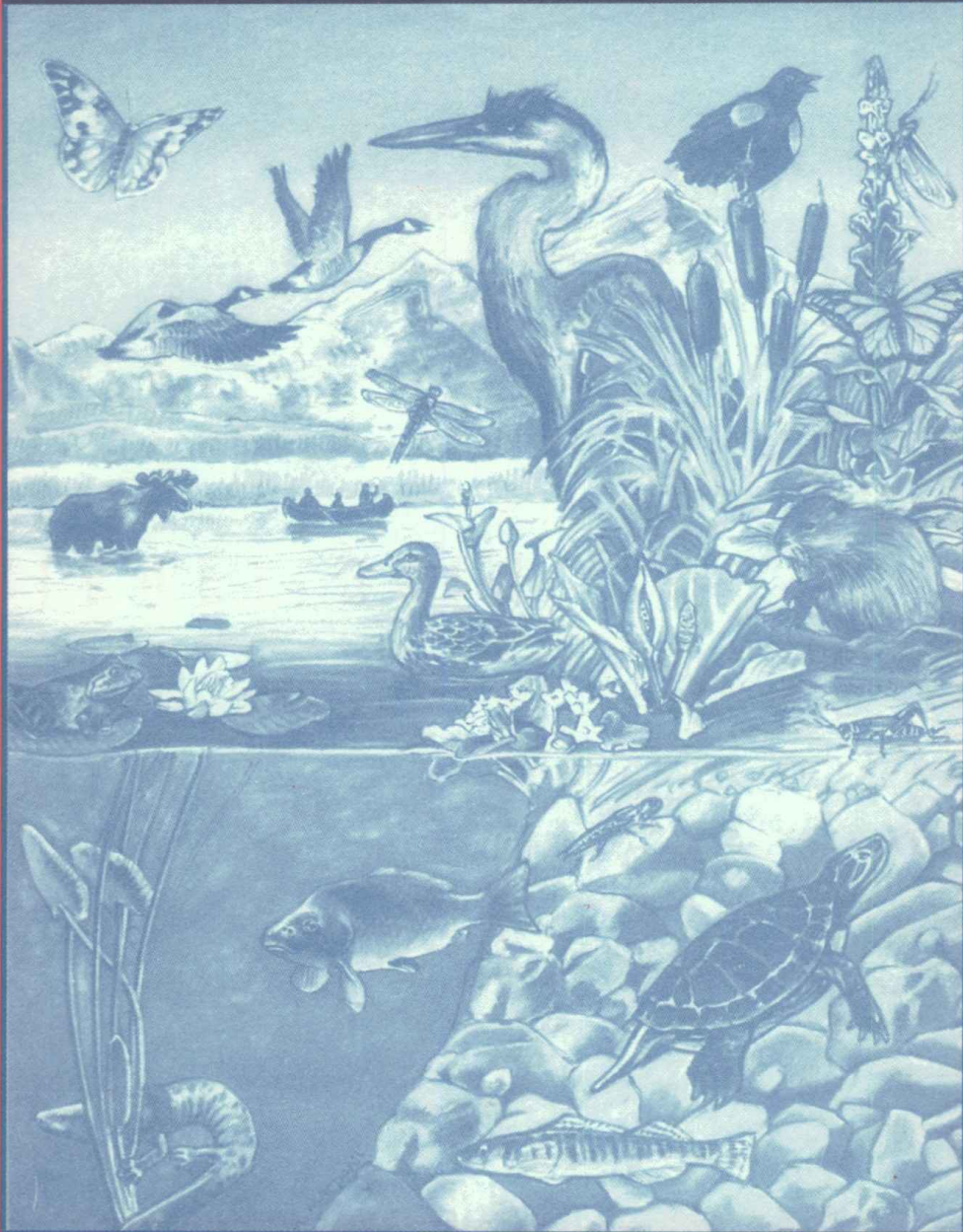


มติคณะรัฐมนตรี

1 สิงหาคม 2543

เรื่อง ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ
ระดับนานาชาติ และระดับชาติของประเทศไทย
และมาตรการการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ

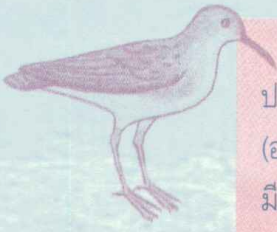


สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

WETLANDS

2 กุมภาพันธ์ วันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก

ค ว า ม | ปึ บ บ า



ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (อนุสัญญาแรมซาร์) เป็นลำดับที่ 110 ซึ่งพันธกรณีของอนุสัญญาฯ มีผลบังคับ เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2541 โดยเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำควนขี้เสียน เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) แห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญา คือ ประเทศภาคีจะต้องกำหนดพื้นที่ชุ่มน้ำที่เหมาะสมในดินแดนของตนเพื่อรวมไว้ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (List of Wetland of International Importance) โดยคำนึงถึงความสำคัญในระดับนานาชาติ ทั้งด้านนิเวศวิทยา พักษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ชลชีววิทยา และอุทกวิทยา และต้องดำเนินการส่งเสริมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำนั้นๆ อย่างชาญฉลาดให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

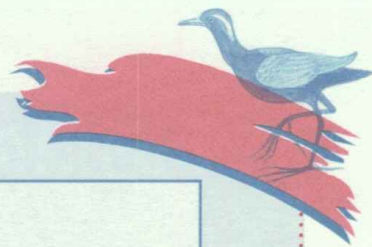
การดำเนินงาน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินโครงการสำรวจจัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย (National Inventory of Natural Wetland in Thailand) โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากสำนักงานความร่วมมือเพื่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแห่งเดนมาร์ก (DANCED) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและจัดทำบัญชีรายชื่อและสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ทั้งพื้นที่ชุ่มน้ำตามธรรมชาติ และที่ดัดแปลงขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาระบบฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำสำหรับกรวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งสำนักงานฯ ได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นผู้ดำเนินการศึกษาในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออก และภาคใต้ ตามลำดับ

จากผลการดำเนินโครงการฯ พบว่า พื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย ประกอบด้วย ป่าชายเลน ป่าพรุ หนอง บึง สบู่ ทุ่งนา ทะเลสาบ และแม่น้ำ กระจายกระจายทั่วประเทศ **มีเนื้อที่รวมทั้งหมดประมาณ 21.36 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 6.75 ของพื้นที่ประเทศไทย**

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม และคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนี้





ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยส่วนใหญ่จะได้รับการคุ้มครองในรูปของพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ อันได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น แต่ยังมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญอีกเป็นจำนวนมากที่ยังมิได้รับการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์แต่อย่างใด และขณะนี้ กำลังถูกคุกคามด้วยการบุกรุก และกิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ สาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศลดลง ได้แก่

✦ จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น อัตราการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำจึงเพิ่มสูงขึ้น หรือมีความต้องการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ชุ่มน้ำไปเพื่อใช้ในกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ

✦ การใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติไปเพื่อใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ เช่น การระบายน้ำออกจากพื้นที่เพื่อทำการเกษตร การขุดน้ำเค็มเข้ามาในแผ่นดินเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การขุดถมพื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรม การขยายเมือง การพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอุทกวิทยา และการเปลี่ยนแปลงเส้นทางน้ำ เช่น การสร้างถนน ตลอดจนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดกับระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และระบบนิเวศรวมทั้งระบบ ที่สำคัญที่สุดคือมิได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตประจำวันของชุมชนในท้องถิ่นที่ต้องพึ่งพาอาศัยพื้นที่ชุ่มน้ำ

✦ ปัญหาการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ทั้งๆ ที่พื้นที่ชุ่มน้ำมีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากมาย แต่ต้องการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปทั้งในเมืองและชนบทยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเพียงพอในคุณลักษณะทางธรรมชาติของระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ ตลอดจนขาดความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่คุณค่าและคุณประโยชน์ที่ครบถ้วนแท้จริงของพื้นที่ชุ่มน้ำ จึงเป็นผลให้ขาดความระมัดระวังและใช้ประโยชน์ พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างไม่ถูกต้องไม่เหมาะสม นอกจากนั้นยังมีความไม่สอดคล้องและขาดการประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานในการจัดการพื้นที่ และในหลายกรณี กฎหมายข้อบังคับที่เกี่ยวข้องไม่มีประสิทธิผลในการบังคับใช้ และไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

✦ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติของประเทศไทย 61 แห่ง

✦ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติของประเทศไทย 48 แห่ง

✦ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่น 19,295 แห่ง

✦ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญเร่งด่วน สมควรได้รับการเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) 9 แห่ง และพื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรได้รับการคุ้มครองและการฟื้นฟู โดยเร่งด่วน 28 แห่ง

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการฯ ยังได้จัดทำและเสนอมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ ซึ่งประกอบด้วย การอนุรักษ์ การสร้างจิตสำนึก การศึกษาสำรวจ และการป้องกันไฟป่า

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มีมติในคราวการประชุมครั้งที่ 6/2543 วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 เห็นชอบตามความเห็นของคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งรวมถึง (ร่าง) มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ

ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาการเสื่อมโทรมและการสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ที่กำลังทวีความรุนแรงขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่ขั้นวิกฤต ประกอบกับการดำเนินการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นการดำเนินการร่วมกันของหลายหน่วยงาน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการอนุรักษ์และจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จึงได้เสนอมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติดังกล่าว ต่อคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นชอบต่อมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติดังกล่าวข้างต้น **เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543**



พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย



ภาคเหนือ

1. แอ่งเชียงแสน
2. หนองเล็งทราย
3. กว๊านพะเยา
4. ที่ราบลุ่มน้ำยม
5. บึงลิไฟ
6. บึงบอระเพ็ด
7. อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
8. แม่น้ำสาละวิน

ภาคเหนือ

1. พรุหญ้าท่าตอน
2. หนองหลวง
3. หนองฮ้าง
4. แม่น้ำอิง
5. แม่น้ำวัง
6. แม่น้ำยม
7. แม่น้ำน่าน
8. แม่น้ำกก
9. อุทยานแห่งชาติแม่มอม
10. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง

ที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ

รายชื่อพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง/ตะวันออก	ภาคใต้
9. หนองหาน	21. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำบางพระ	33. อุทยานแห่งชาติเขาสก
10. หนองหานกุมภวาปี	22. อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	34. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย
11. บึงละหาน	23. แม่น้ำแควน้อย	35. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ
12. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง	24. แม่น้ำแควใหญ่	36. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองทุ่งทอง
13. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก	25. แม่น้ำแม่กลอง	37. แม่น้ำสายบุรี
14. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยตลาด	26. ดอนหอยหลอด	38. แม่น้ำตาปี
15. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำสนามบิน	27. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าวัดไผ่ล้อมและวัดอัมพवारาม	39. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ (พรุโฑ๊ะแดง)
16. แม่น้ำโขง	28. ปากแม่น้ำหวู่	40. อุทยานแห่งชาติแหลมสน
17. แม่น้ำสงคราม	29. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง	41. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน
18. ลำปลายมาศ	30. อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้าหมู่เกาะเสม็ด	42. อ่าวพังงา
19. ลำโดมใหญ่และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าปายอดโคม	31. อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด	43. อุทยานแห่งชาติสิรินาถ
20. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว	32. อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	44. อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราหมู่เกาะพีพี
		45. อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
		46. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง
		47. อุทยานแห่งชาติทะเลบัน
		78. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา
		49. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง
		50. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา
		51. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์
		52. อ่าวทุ่งคูก-อ่าวสิวี่
		53. ปากแม่น้ำกระบี่
		54. ปากแม่น้ำตรัง
		55. ปากคลองกะเปอร์
		56. ป่าชายเลนปะเหลียน-ลจง
		57. ปากแม่น้ำกระบี่
		58. อ่าวบ้านดอน
		59. อ่าวปัตตานี
		60. อ่าวปากพ่อง
		61. ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของเกาะภูเก็ต

รายชื่อพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง/ตะวันออก	ภาคใต้
11. ดูนลำพัน	23. ที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่าง	45. พรุคันธุลี
12. หนองกอมเกาะ	24. อ่าวไทย	46. พรุบ้านไม้ขาว
13. หนองปลาอุดม	25. แม่น้ำเจ้าพระยา	47. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองปลักพระยาและเขาระยาบังสา
14. บึงเกลือ บ่อแก	26. แม่น้ำป่าสัก	48. เกาะเตน
15. หนองสามหมื่น	27. แม่น้ำท่าจีน	
16. แก่งละว้า	28. แม่น้ำบางปะกง	
17. ห้วยเสือเต้น	29. แม่น้ำนครนายก	
18. ลุ่มน้ำโม่งตอนล่าง	30. แม่น้ำเพชรบุรี	
19. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองหัวคู	31. ฟุ้งไพรทองหรือทุ่งคำหยาด	
20. แม่น้ำมูลและบึงทาม	32. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว	
21. สบแม่บ้านมูลชี	33. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงฉวาก	
22. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองแวง	34. อุทยานแห่งชาติหาดวนกร	
	35. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าวัดตาลเอน	
	36. อุทยานแห่งชาติเขาแหลม	
	37. อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์	
	38. อุทยานแห่งชาติทับลาน	
	39. อุทยานแห่งชาติปางสีดา	
	40. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ	
	41. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร	
	42. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียวเขาชมภู่	
	43. อ่าวคู้งกระเบน	
	44. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน	

ตารางสรุป พื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรได้รับการเสนอเป็น Ramsar site

ภาค	พื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรเสนอเป็น Ramsar site
เหนือ	<ul style="list-style-type: none"> ● เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย ● บึงบอระเพ็ด
ตะวันออกเฉียงเหนือ	<ul style="list-style-type: none"> ● เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง
กลางและตะวันออกเฉียง	<ul style="list-style-type: none"> ● อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ● ดอนหอยหลอด
ใต้	<ul style="list-style-type: none"> ● เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ (ป่าพรุโต๊ะแดง) ● อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากแม่น้ำตรัง ● อ่าวพังงา ● ปากแม่น้ำกระบือ

ตารางสรุปพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องได้รับการ ต้องได้รับการคุ้มครอง การฟื้นฟู และการศึกษาค้นคว้า

ภาค	พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องได้รับการ		
	คุ้มครอง	ฟื้นฟู	ศึกษาค้นคว้า
เหนือ	<ul style="list-style-type: none"> ● หนองฮ่าง ● หนองเล็งทราย ● ที่ราบลุ่มแม่น้ำยม 	<ul style="list-style-type: none"> ● ที่ราบลุ่มแม่น้ำยม ● หนองฮ่าง ● หนองเล็งทราย ● กว๊านพะเยา 	<ul style="list-style-type: none"> ● แม่น้ำสาละวิน ● ที่ราบลุ่มแม่น้ำยม <i>* ระบบนิเวศ</i>
ตะวันออกเฉียงเหนือ	<ul style="list-style-type: none"> ● หนองหานกุมภวาปี ● บึงละหาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● หนองกอมเกาะ ● เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองแวง ● เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองหัวคู 	<ul style="list-style-type: none"> ● เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว ● เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าปายอดโดม <i>* ประชากรนกอพยพ</i>
กลางและตะวันออกเฉียง	<ul style="list-style-type: none"> ● ทุ่งโพธิ์ทอง/ทุ่งคำหยาด ● ทุ่งภูเขาทอง/ทุ่งมะขามหย่อง 	<ul style="list-style-type: none"> ● เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงฉวาก ● เขตห้ามล่าสัตว์ป่าวัดราษฎร์ศรัทธากะยาราม 	<ul style="list-style-type: none"> ● ที่ลุ่มภาคกลางตอนล่าง ● อ่าวไทย <i>* ประชากร/ชนิดนก</i>
ใต้	<ul style="list-style-type: none"> ● ปากแม่น้ำกระบือ ● ป่าชายเลนด้านตะวันออกของเกาะภูเก็ต 	<ul style="list-style-type: none"> ● เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ 	<ul style="list-style-type: none"> ● พรุบาเจาะ ● พรุควนเค็ริง ● พรุอื่นๆ

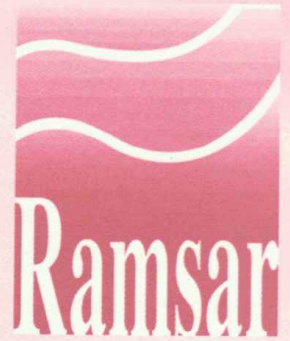
** ความหลากหลายทางชีวภาพ*

มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ ที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ และระดับชาติ

มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ	หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ	หน่วยงานสนับสนุน
1) ให้นำเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศภายใต้อนุสัญญาพื้นที่ชุ่มน้ำ (Ramsar site)	สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	กรมป่าไม้ กรมประมง
2) ให้ประกาศพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ และระดับชาติ เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า หรือพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือพื้นที่อนุรักษ์ในลักษณะอื่น	กรมป่าไม้ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	กรมประมง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
3) ให้เร่งรัดออกหนังสือสำคัญที่หลวง ในกรณีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติในแบบที่สาธารณประโยชน์ และให้เร่งดำเนินการจัดทำแนวเขตที่ชัดเจนเพื่อป้องกันปัญหาการบุกรุกโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำ	กรมป่าไม้ กรมที่ดิน กรมการปกครอง	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
4) ให้ดำเนินการฟื้นฟูระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติที่เสื่อมโทรมและต้องมีการปรับปรุงโดยด่วนเพื่อให้พื้นที่ชุ่มน้ำนั้นสามารถดำรงบทบาทหน้าที่ทางนิเวศวิทยาและอุทกวิทยาได้ตามธรรมชาติ	สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ กรมประมง	กองทัพเรือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
5) ให้จัดทำแผนแม่บทการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อคุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำโดยมีการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ เป็นเขตอนุรักษ์และเขตพัฒนา พร้อมทั้งกำหนดแนวเขตกันชนพื้นที่ ตลอดจนกำหนดกิจกรรมที่สามารถกระทำได้และห้ามกระทำในพื้นที่	สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ หมายเหตุ พื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่ในเขตพื้นที่คุ้มครองรับผิดชอบโดยกรมป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่นอกเขตพื้นที่คุ้มครองรับผิดชอบโดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	กรมประมง กรมเจ้าท่า สถาบันการศึกษา กรมพัฒนาที่ดิน
6) ให้มีการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการพัฒนาใด ๆ ที่มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ	สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	กรมป่าไม้ สถาบันการศึกษา กรมชลประทาน
7) ให้สร้างจิตสำนึกและปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจในคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำแก่ชุมชนในพื้นที่ และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติด้วย	กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สถาบันการศึกษา	องค์กรพัฒนาเอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
8) ให้มีการศึกษาวิจัยระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติและเผยแพร่ข้อมูลแก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง	กรมป่าไม้ กรมประมง สถาบันการศึกษา	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
9) ให้มีการติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างต่อเนื่อง โดยมีการกำหนดปัจจัยหรือดัชนีชี้วัดที่ชัดเจน	กรมป่าไม้ กรมประมง สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ	สถาบันการศึกษา
10) ให้มีการศึกษาสำรวจพื้นที่ชุ่มน้ำและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ ตามเกณฑ์	คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ กรมป่าไม้ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	สถาบันการศึกษา
11) ให้มีการควบคุมและป้องกันมลพิษจากแหล่งกำเนิดประเภทต่างๆ ได้แก่ ชุมชนอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและกิจกรรมอื่น	กรมควบคุมมลพิษ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	กรมการผังเมือง
12) ให้มีการควบคุมป้องกันไฟป่าในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติที่อาจเกิดจากชุมชน หรือเกิดจากกิจกรรมอื่นๆ โดยมีมาตรการดังนี้ 1) มาตรการป้องกันไฟป่า (1) ให้ดำเนินการควบคุมระดับน้ำของป่าชุ่มน้ำให้คงที่ (2) ทำแนวกันไฟเปียก (wet-line firebreak) ตามแนวพระราชดำริ (3) ดำเนินการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกทุรูปแบบ เพื่อสร้างจิตสำนึกและความเข้าใจให้กับชุมชนถึงอันตรายที่เกิดจากไฟป่า เป็นผลให้ชุมชนยุติการจุดไฟเผาป่า 2) มาตรการการดับไฟป่า (1) จัดตั้งสถานีควบคุมไฟป่าในพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่กำกับ ดูแลและดำเนินการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ (2) ผูกอบรมเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้ปฏิบัติงานดับไฟป่าในพื้นที่ชุ่มน้ำ (3) ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ดับไฟป่าให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ	กรมป่าไม้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายเหตุ : พื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่ในเขตพื้นที่คุ้มครองรับผิดชอบโดยกรมป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่นอกเขตพื้นที่คุ้มครองรับผิดชอบโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
13) ให้มีการศึกษาและจัดทำแผนกายภาพ ออกแบบภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบและในบริเวณใกล้เคียงพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ดังกล่าวทั้งระบบ	กรมการผังเมือง	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน กรมป่าไม้ กรมประมง กรมที่ดิน กรมชลประทาน

พรุควนขี้เสี้ยนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแห่งแรกของประเทศไทย



เนื่องจากทะเลน้อยมีคุณค่าพิเศษตรงตามเกณฑ์ของอนุสัญญาแรมซาร์คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้เสนอพื้นที่พรุควนขี้เสี้ยนภายในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เนื้อที่ประมาณ 3,085 ไร่ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) แห่งแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2540

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ตั้งอยู่ทางตอนเหนือสุดของทะเลสาบสงขลาในเขตจังหวัดพัทลุง สงขลาและนครศรีธรรมราชได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2525 มีเนื้อที่ประมาณ 281,625 ไร่ และเป็นหนึ่งในจำนวนพื้นที่ชุ่มน้ำ 42 แห่งของประเทศที่สหพันธนาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (IUCN) ขึ้นบัญชีไว้ในฐานะพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในภูมิภาคเอเชีย

ทะเลน้อยเป็นทะเลสาบน้ำจืดมีลักษณะค่อนข้างกลม มีอาณาเขตของผืนน้ำประมาณ 30 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 20,000 ไร่ มีชุมชนขนาดเล็กกระจายอยู่โดยรอบ พื้นที่ทางตอนเหนือเป็นป่าพรุเสม็ดขนาดใหญ่ มีระดับน้ำลึกเฉลี่ย 1.2 เมตร ต้นน้ำของทะเลน้อยมาจากเทือกเขาบรรทัด ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดทั้งปี 2,126 มิลลิเมตร

ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าฯ ล่าตรวจพบสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมประมาณ 10 ชนิด เช่น ลิงแสม เลือดปลานากใหญ่ขนเรียบ และยังมีรายงานการพบโลมาหัวบาตรด้วย นอกจากนี้ยังพบสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 8 ชนิด สัตว์เลื้อยคลานอีก 25 ชนิด ซึ่งรวมถึง เต่ากระอันที่ถูกจัดอยู่ในสถานภาพที่ใกล้จะสูญพันธุ์ด้วย พันธุ์ปลาที่พบมีอย่างน้อย 45 ชนิด และในจำนวนนี้มี 4 ชนิด ที่อยู่ในสถานะใกล้สูญพันธุ์ คือ ปลากระทิง ปลาตุ๊กตาลำพัน ปลาฝักพร้าว ปลาตะลุมพุก และชนิดเด่นที่พบ คือ ปลาตุ้มปลากระทะ เป็นต้น

มีการสำรวจพบนกอย่างน้อย 187 ชนิด ทะเลน้อยจัดเป็นแหล่งอาศัยที่สำคัญของนกน้ำ ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนกกาบบัว ซึ่งพบว่าทำรังวางไข่ที่นี้เพียงแห่งเดียว นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งทำรังของนกกระสาแดง นกยางควาย และนกกาน้ำเล็ก รวมถึงนกแขวกในฤดูหนาวจะพบนกอพยพที่สำคัญ คือนกช้อนหอยขาว รวมไปถึงเบ็ดแดง และเบ็ดคับแค นับหมื่นตัว

ในทะเลน้อยสำรวจพบพันธุ์ไม้น้ำ 78 ชนิด อาทิ ฐูภาชี กุ่ม กก ในบริเวณน้ำลึกพบพืชลอยน้ำ เช่น บัว ขึ้นอยู่กระจัดกระจายปะปนกับกระจุตสวนพืชบกที่พบในบริเวณพรุได้ถูกเปลี่ยนแปลงสภาพไปภายหลังจากการเกิดไฟไหม้ป่าครั้งใหญ่ใน พ.ศ. 2508 ทำให้เกิดสังคมพืชเสม็ดขึ้นทดแทน นอกจากนี้พันธุ์ไม้น้ำที่สำคัญ คือ เตยน้ำ จัดเป็นชนิดพันธุ์ที่พบเฉพาะที่ทะเลน้อยเท่านั้น

ในอดีตก่อนการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าฯ พื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้จัดเป็นป่าพรุเสม็ดผืนใหญ่ที่สุดของประเทศ แต่ได้ถูกบุกรุกตัดไม้เสม็ดเพื่อใช้ในการสร้างบ้านและเป็นเชื้อเพลิงทำให้กลายเป็นทุ่งหญ้าและบางส่วนได้ถูกบุกเบิกทำนาซึ่งเป็นการทำลายแหล่งทำรังวางไข่และพื้นที่ผสมพันธุ์ของสัตว์ป่าต่างๆ รวมถึงมีการลักลอบล่าสัตว์ป่าเพื่อเป็นอาหารด้วย

ปัจจุบันพื้นที่ทะเลน้อยเป็นแหล่งหาปลาที่สำคัญของชาวประมงที่อาศัยอยู่โดยรอบพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นตาข่ายดักปลา ลอบและเบ็ดราวและมีประชาชนที่ประกอบอาชีพเพาะปลุกข้าว โดยมีพื้นที่ทำนาบางส่วนในจำนวนนี้ไม่เอกสารสิทธิ์ และอยู่ภายในบริเวณเขตห้ามล่าฯ มีประชาชนประกอบอาชีพเลี้ยงวัว ควาย โดยอาศัยพื้นที่ทุ่งหญ้าขนาดใหญ่ 3 แห่ง บริเวณทางตอนเหนือ ตะวันออกและใต้ รวมพื้นที่ประมาณ 2 หมื่นไร่ และอาชีพที่สำคัญอีกอาชีพหนึ่งคือการทำเครื่องจักสานจากกระจุต ซึ่งได้กระทำต่อเนื่องสืบทอดมาหลายชั่วอายุ โดยสมัยก่อนเป็นการเก็บกระจุตจากธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันเมื่อกระจุตเหลือน้อยลงได้มีการทำนากระจุตขึ้นในหลายพื้นที่ รวมพื้นที่ประมาณ 8,300 ไร่ และประชาชนบางส่วนได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวจากสถิตินักท่องเที่ยวทะเลน้อยมีไม่ต่ำกว่า 200,000 คน ต่อปี

พื้นที่ชุ่มน้ำ 9 แห่ง ที่ควรได้รับการเสนอเป็น Ramsar Site

แอ่งเชียงแสน

พื้นที่ชุ่มน้ำแอ่งเชียงแสน ประกอบด้วย แม่น้ำเล็กๆ หนอง บึง ตลอดจนป่าไม้ และทุ่งหญ้า มีเนื้อที่ 39,000 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเชียงแสน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย สภาพพื้นที่เป็นที่ราบล้อมรอบด้วยเนินเขา ยกเว้นด้านตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบเปิดโล่ง ออกสู่แม่น้ำโขง มีอาณาเขตตั้งแต่สามเหลี่ยมทองคำที่อยู่ทางด้านเหนือของอำเภอเชียงแสนขึ้นไปประมาณ 10 กิโลเมตร ลงมาตามแม่น้ำโขงถึงบ้านสวนดอกซึ่งอยู่ใต้บริเวณที่แม่น้ำกก ไหลลงสู่แม่น้ำโขง และจากเชียงแสนไปทางตะวันตกเฉียงใต้ ไปตามแม่น้ำกก ประมาณ 18 กิโลเมตร แอ่งเชียงแสน มีความกว้างประมาณ 10 กิโลเมตร และความยาวประมาณ 18 กิโลเมตร ด้านล่างเป็นแอ่งหนองเวียงซึ่งเป็นหนองน้ำ และเป็นบริเวณที่ลุ่มต่ำกว้างใหญ่รับน้ำหลากจากแม่น้ำโขงในฤดูฝน ส่วนใหญ่ในฤดูแล้งจะลดขนาด

ลงเป็นหนองน้ำเล็กๆ ถัดขึ้นไปเป็นหนองบงคายหรือทะเลสาบเชียงแสน ซึ่งเป็นบึงน้ำขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ 1,250 ไร่ มีน้ำตลอดปี มีเกาะขนาดเล็กสองเกาะ ในปี พ.ศ. 2528 หนองบงคายได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

ในบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคายพบว่ามีนกอย่างน้อย 121 ชนิด เป็นนกน้ำ 53 ชนิด เคยมีรายงานพบนกน้ำใหญ่ ซึ่งอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง นอกจากนั้นพบชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ นกกระสาแดง นกกระสาดำ เทียวดำ ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ เบ็ดดำหัวดำ เบ็ดดำหัวสีน้ำตาล นกนางแอ่นทรายสีน้ำตาล ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม ได้แก่ นกยางไฟหัวเทา เบ็ดเปียหน้าเขียว เบ็ดคับแค ห่านหัวลาย นกอีลุ่ม นกกระแตผีเล็ก นกจาบปีกอ่อนนอกเหลือง นอกจากนี้ยังเป็นที่ทำรังวางไข่ของนก 15 ชนิด เช่น เบ็ดแดง นกยางไฟธรรมดา นกอีโก้ นกอีลุ่มและนกตบยุงยักษ์ พันธุ์ปลาที่พบในแอ่งเชียงแสน มีทั้งกลุ่มปลาที่พบในหนองบึง และกลุ่มปลาที่พบในแม่น้ำโขงและแม่น้ำ กก ในหนองบงคายพบอย่างน้อย 13 ชนิด และกลุ่มปลาที่พบในแม่น้ำโขงในเขตจังหวัดเชียงรายมีอยู่อย่างน้อย 143 ชนิด ปลาที่มีความสำคัญในระบบนิเวศ ได้แก่ ปลาหมอแคระ ซึ่งเป็นปลาที่มีการแพร่กระจายตัวอยู่ในแหล่งน้ำจืดแถบภาคใต้ฝั่งตะวันตกเท่านั้น พบพืชน้ำ 24 ชนิด ที่พบหนาแน่น เช่น หญ้าคา หญ้าปล้อง หญ้าไซ แคม อ้อ พง เป็นต้น

แอ่งเชียงแสนเป็นแหล่งสำหรับใช้อุปโภคบริโภคการประมง การเกษตร คุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เชื่อว่าในอดีตบริเวณหนองลุ่มในปัจจุบันเป็นเมืองเก่า คือเมืองโยนนคร และเมืองโยนทาคพันธ์ สิงหนวัตินคร ปัจจุบันเป็นสถานที่พักผ่อน ทางธรรมชาติและเป็นที่ดูนกของนักท่องเที่ยว

ที่ดินบริเวณรอบๆ หนองบงคายมีแนวโน้มที่ชัดเจนในการสร้างที่พักแรม บ้านพัก สถานที่พักผ่อน และพื้นที่บริเวณแอ่งหนองเวียงที่ดินเชิงถูกปรับระดับเพื่อทำนา และแนวโน้มในการบุกรุกที่สาธารณะเพื่อการครอบครอง บริเวณเนินเขารอบแอ่งเชียงแสนมีการถือครองกรรมสิทธิ์ และเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อการทำสวนเกษตรกรรม และจัดสร้างที่พักผ่อน บ้านพัก ส่วนบริเวณเนินเขาเดิมมีชุมชนใกล้เคียงทำการเกษตร ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเป็นของเจ้าของโครงการซึ่งให้เช่าเพื่อทำกิน พื้นที่ราบลุ่มถูกถือครองกรรมสิทธิ์โดยบริษัทที่เข้ามาลงทุนเพื่อการปลูกข้าว โดยให้เช่าที่ดินและขายผลผลิตแก่บริษัท

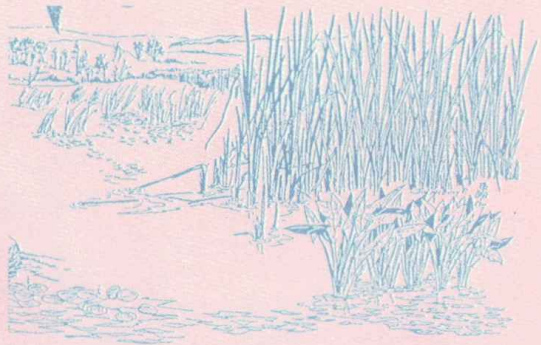


บึงบอระเพ็ด

บึงบอระเพ็ดเป็นบึงน้ำจืดใหญ่ที่สุดของภาคเหนือตอนล่างตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอชุมแสง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ มีเนื้อที่ 132,737.14 ไร่ เดิมบึงแห่งนี้มีสภาพเป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆ ไหลมารวมกันและไหลผ่านพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน ในปี พ.ศ. 2470 ได้มีการสร้างทำนบกั้นน้ำและประตูระบายน้ำ ทำให้เกิดเป็นบึงน้ำจืดขนาดใหญ่ น้ำที่ท่วมเกินระดับเก็บกักไหลลงสู่แม่น้ำน่านทางประตูระบายน้ำ ระดับความลึกเฉลี่ยของน้ำในบึงประมาณ 1.6 เมตร ในบึงมีเกาะเล็กประมาณ 10 เกาะ เนื้อที่ประมาณ 900 ไร่ เกิดจากการทับถมรวมตัวของพันธุ์ไม้น้ำ คุณภาพน้ำในบึงมีความเหมาะสมสำหรับทรัพยากรประมง

บึงบอระเพ็ดมีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก เป็นระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ ประกอบด้วยพื้นที่น้ำขัง มีพืชลอยน้ำเกาะกลุ่มอยู่ทั่วไป มีทุ่งบัว และบริเวณที่ลุ่มชื้นแฉะ ป่าละเมาะริมบึง ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างระบบนิเวศน้ำและบก มีพืชไหลเหนือน้ำขึ้นอยู่หนาแน่น รอบบึงเป็นทุ่งนาและทุ่งหญ้า เนื่องจากมีลำน้ำลำห้วยไหลลงสู่บึงจึงพัดพาตะกอนและธาตุอาหารมาสะสม ทำให้อุดมด้วยพืชและสัตว์นานาชนิด ที่สำคัญคือเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำวัยอ่อนให้กับแม่น้ำเจ้าพระยา นอกจากนี้ยังเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยหากินสร้างรังวางไข่ ของนกนานาชนิด

เป็นแหล่งที่มีนกน้ำชุมม่นวมรวมกันอยู่มากกว่า 20,000 ตัว พบนกอย่างน้อย 187 ชนิด สำรวจพบชนิดที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามของโลก ได้แก่ นกตะกราม นกกระทง เป็ดดำหัวดำ นกอินทรีปีกลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งที่พบ**นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร** ซึ่งนกชนิดนี้เป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นอยู่



ในตระกูลนกนางแอ่นพบที่บึงนี้เพียงแห่งเดียวในโลก ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่งของประเทศ ไทย อาทิ นกอ้ายจ๋วนกตะกราม นกกระทง ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ เช่น นกกระสาवल นกกระสาแดง นกกาบบัว นกช้อนหอยขาว เป็ดหงส์ เที่ยวดำ นกอินทรีปีกลาย พบปลาอย่างน้อย 37 ชนิด ชนิดที่คาดว่าสูญพันธุ์ไปแล้วจากถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ ปลาเสือตอ ปลาหางไหม้ ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ ปลาทรงเครื่อง ปลาเนื้ออ่อน ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ ปลากดเหลือง ปลาแดง ปลานวลจันทร์ น้ำจืด ปลาจิมฟันจะเขี้ยวขี้ ปลาหมูหางแดง ปลาดุกด้าน ปลาน้ำเงิน ปลากักเป่า นอกจากนี้ในบึงยังพบจระเข้ น้ำจืด ซึ่งอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง

บึงบอระเพ็ดทำหน้าที่เป็นแหล่งรองรับ ดักและกักเก็บตะกอนที่มาจากพื้นที่เกษตรกรรม ตอนบนในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคเหนือ มีประโยชน์ต่อการคมนาคม และมีคุณค่าทางด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว เป็นพื้นที่ตัวอย่างที่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศบึงน้ำจืดขนาดใหญ่ อุทกวิทยา นิเวศวิทยาของนก พืชน้ำ และสัตว์น้ำ การสำรวจประชากรและการสร้างรังวางไข่ของนก ที่สำคัญที่สุดคือ เป็นแหล่งทรัพยากรประมงที่สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศไทย ปัจจุบันเป็นแหล่งศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการทำประมงพื้นบ้านอีกด้วย

พื้นที่ในบึงและริมบึงส่วนใหญ่เป็นที่สาธารณประโยชน์ มีการจับจองเข้าอยู่อาศัย และใช้ประโยชน์เป็นบริเวณกว้าง พื้นที่รอบๆ บึงเป็นที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ครอบครอง และเป็น ที่ราชพัสดุ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 มีโครงการเพื่อการอนุรักษ์ของกรมประมง ได้แก่ โครงการพัฒนาผลผลิตปลาทุกชนิดที่เคยอุดมสมบูรณ์ในบึง โครงการเลี้ยงปลาเชิงพาณิชย์ในบริเวณพื้นที่ดินเขินรอบบึง โครงการปรับปรุงพื้นที่ลุ่มน้ำขังบริเวณบึงเพื่อการประมง และโครงการอนุรักษ์จระเข้ น้ำจืดไทย ปัจจุบันบึงบอระเพ็ดถูกกำหนดให้เป็นเขตรักษาพืชพันธุ์ มีเนื้อที่ 132,737 ไร่ และในปี พ.ศ. 2518 กรมป่าไม้ประกาศให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด เนื้อที่ 66,250 ไร่ เพื่อคุ้มครองนกที่อาศัยขยายพันธุ์



บึงโขงหลง



บึงโขงหลงตั้งอยู่ในเขตอำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย มีเนื้อที่ 8,062 ไร่ มีลักษณะเป็นบึงน้ำจืดธรรมชาติลักษณะ แคนยาว เกิดจากลำห้วยหลายสายไหลมารวมกันมีความ ยาวประมาณ 13 กิโลเมตร และความกว้างประมาณ 2 กิโลเมตร น้ำในบึงลึกโดยเฉลี่ยประมาณ 0.50 - 1 เมตร โดยมีส่วนที่ลึกที่สุดประมาณ 6 เมตร บึงโขงหลงเป็นส่วน ของที่ราบน้ำท่วมถึงของแม่น้ำสงคราม น้ำจากบึงไหลลงสู่ แม่น้ำสงครามก่อนออกแม่น้ำโขง ได้รับการประกาศเป็น เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2525

บึงโขงหลงเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและหากินของนกน้ำนับ ร้อยตัวในฤดูหนาว ได้แก่ เป็ดแดง นกยางโทนน้อย นกยางเปีย นกอีแจว เป็ดลาย ในบริเวณนี้พบนกอย่างน้อย 29 ชนิด เป็นนกน้ำ นกชายเลนอย่างน้อย 27 ชนิด พบเป็ดดำหัวดำซึ่งจัดอยู่ในสถานภาพถูกคุกคามของโลก และอยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ของประเทศไทย ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ นกกระสาแดง ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มสูญพันธุ์ ได้แก่ เป็ดดำหัวสีน้ำตาล เป็ดดำหัวดำ ชนิดที่อยู่ในสถานภาพ ใกล้ถูกคุกคาม ได้แก่ เป็ดคับแค นกกระแตหัวเทา พบปลาอย่างน้อย 25 ชนิด ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มสูญพันธุ์ ได้แก่ ปลาตุ๊กตาดำ บึงโขงหลงเป็นแหล่ง ประมงและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ดูนกในฤดูหนาว

ปัจจุบันบึงโขงหลงเป็นแหล่งประมงที่สำคัญ มีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวดูนกน้ำจำนวนมากนับพันๆ ตัว ที่อพยพในฤดูหนาว ซึ่งการทำประมงมี ผลกระทบต่อนกน้ำมากพอสมควร มีการรบกวน นกน้ำ มีการล่าและเก็บ ไข่นก

รอบบึงมีการตั้งถิ่นฐานชุมชนโดยรอบ บางหมู่บ้านมีอายุประมาณ 200 ปี มี ประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ แต่ส่วนมากเป็นชุมชนที่ขยายบุกเบิกที่ทำ กินใหม่ มีรายได้ที่สัมพันธ์กับพื้นที่ ประมาณร้อยละ 38 ของรายได้ทั้งหมด นอกจากนี้พื้นที่ดังกล่าวยังมีศักยภาพ ของทรัพยากรธรรมชาติสูง ทั้งในทาง เศรษฐกิจเพื่อยังชีพ เขตการเกษตรกรรม ก้าวหน้า ที่ตั้งโรงงาน อุตสาหกรรม การ เกษตรที่ต้องการใช้น้ำตอนเหนือของบึง เป็นที่ตั้งโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ของกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน และ ที่นา น้ำฝน นอกนั้นเป็นที่เพาะปลูกพืช ไร่ แต่ขณะเดียวกันการขยายตัวของ ชุมชนมีแนวโน้มสูง ซึ่งทำให้มีการระบาย น้ำเสียลงแหล่งน้ำเกิดขึ้น น้ำไม่สะอาด เพราะขยะสิ่งปฏิกูล สะวะจากจอกแทน นอกจากนี้ยังมีปัญหาการตื่นเงินทาง ตอนปลายของบึง ปริมาณสัตว์น้ำลดลง มีการรุกล้ำที่ดินสาธารณะ



อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดมีเนื้อที่อุทยานฯ 81,253 ไร่ ตั้งอยู่ที่กิ่งอำเภอสามร้อยยอด อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่บริเวณเชิงเขาของเทือกเขาสามร้อยยอด ตามแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทยยาวประมาณ 20 กิโลเมตร มียอดเขาแหลมมากมาย มีกลุ่มเขาโดดเด่นตามแนวชายฝั่งทะเลเป็นหย่อมๆ ภูมิประเทศรอบเทือกเขาเป็นทุ่งที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ เรียกว่า “ทุ่งสามร้อยยอด” มีเนื้อที่ประมาณ 43,750 ไร่ น้ำฝนเป็นแหล่งน้ำหลักที่เข้าสู่ทุ่งน้ำส่วนหนึ่งไหลมาจากเทือกเขาสามร้อยยอด เขาสามร้อยยอดได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2509 ต่อมาได้ประกาศผนวกพื้นที่บางส่วนของทุ่งสามร้อยยอดเพิ่ม 23,000 ไร่ เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2525

พื้นที่ชุ่มน้ำในเขตอุทยานแห่งชาติ มีหลายประเภท ได้แก่ บึงน้ำจืดป่าชายเลน หาดโคลน และหาดทรายชายทะเล รวมถึงนาข้าวซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียง พบป่าชายเลนเป็นแนวแคบๆ ตามชายคลองบริเวณทางออกทะเล พันธุ์ไม้ชนิดเด่น ได้แก่ เสม็ดทะเล โกงกางใบใหญ่ โกงกางใบเล็ก ในบริเวณที่ลุ่มน้ำกร่อย มีสิ่งมีชีวิตบนเค็มขึ้นอยู่ เช่น ชะคราม ผักเบี้ยทะเล หญ้าขม และบริเวณป่าชายหาดพบกระทิง เม่า หูกวาง มะนาวผี เป็นต้น พบทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพย้ายถิ่นอย่างน้อย 316 ชนิด ในจำนวนนี้มีอย่างน้อย 157 ชนิด เป็นนกที่อยู่อาศัยและพื้พินในพื้นที่ชุ่มน้ำโดยตรง เฉพาะในทุ่งสามร้อยยอดพบนกอย่างน้อย 116 ชนิด ชนิดที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามของโลก ได้แก่ นกตะกราม เบ็ดดำหัวดำ นกหัวโตมลายู นกขอมทะเลออกแดง นกทะเลขาเขียวลายจุดนกชาย

เลนปากช้อน สำหรับชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่งของประเทศไทย ได้แก่ นกตะกราม นกกระทง นกเค้าใหญ่สีคล้ำ

ทุ่งสามร้อยยอดมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเหล่านกฟอง ซึ่งพื้พินทุ่งแถมอ้อสภาพดีอย่างมาก เช่น นกฟองใหญ่พันธุ์ญี่ปุ่น นกฟองคิ้วดำ นกฟองนาพันธุ์จีน นกฟองนาทิมลาย ซึ่งเมื่อนกหายากและคาดว่าทุ่งสามร้อยยอดอาจเป็นแหล่งอพยพช่วงฤดูหนาวแห่งเดียวของนกชนิดนี้ นกฟองนาพันธุ์แมนจูเรีย ซึ่งเป็นนกที่มีอยู่น้อยมากในโลก ใช้พื้นที่ทุ่งแถมอ้อเป็นแหล่งอาศัยขณะผลัดเปลี่ยนขน ส่วนบริเวณชายฝั่งทะเลและชายหาดเป็นบริเวณที่นกสำคัญ 2 ชนิด มาสร้างรังวางไข่ ได้แก่ นกหัวโตมลายู และนกนางนวลเกลบเล็ก

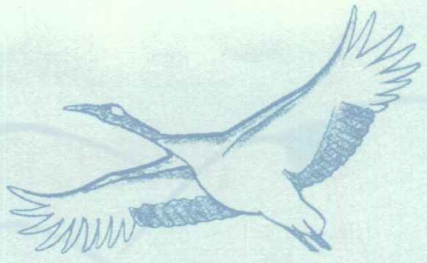
พบพันธุ์ปลาธรรมชาติและที่เพาะเลี้ยงทั้งน้ำจืดและน้ำเค็มอย่างน้อย 25 ชนิด ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ ปลาดุกด่าน ชนิดเด่นอื่นๆ เช่น ปลาสลิด ปลาช่อน ปลาไหล ปลาหม้อช้างเหี้ยบ ปลานิล พบสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกอย่างน้อย 21 ชนิด เช่น อึ่งอ่างบ้าน กบน้ำเค็ม กบหนอง เขียดบัวหรือเขียดจิก อึ่งซาด้า เป็นต้น ในทุ่งน้ำจืดพบพันธุ์พืชอย่างน้อย 98 ชนิด ได้แก่ แคมแห้วทรงกระเทียม อ้อ ฐูปญาสี เป็นต้น บริเวณบึงน้ำจืดที่ผืนน้ำเปิดโล่ง มีพืชลอยน้ำและพืชใต้น้ำกระจายอยู่หนาแน่น เป็นที่อยู่อาศัยและขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำชนิด

อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดมีความสำคัญในฐานะแหล่งเก็บกักน้ำฝนและน้ำท่าขนาดใหญ่ ซึ่งช่วยรักษาสมดุลน้ำใต้ดินและผลักดันน้ำทะเล ช่วยผลักดันน้ำทะเลไม่ให้รุกเข้ามาในแผ่นดินมากเกินไป ช่วยลดบรรเทาปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่โดยรอบเป็นแหล่งรวมสายพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์มากมาย มีความสำคัญทางนิเวศวิทยา การอนุรักษ์ธรรมชาติ การศึกษาธรรมชาติวิทยา และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นและมีศักยภาพสูง และที่สำคัญเป็นที่อยู่อาศัยของนกอพยพที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในทวีปเอเชีย

เนื่องจากทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอดเพียงครึ่งหนึ่งอยู่ในเขตอุทยานฯ อีกครึ่งอยู่นอกเขตอุทยานฯ ส่วนใหญ่คงสภาพเป็นทุ่งธรรมชาติ บางส่วนกลายเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เป็นที่ตั้งบ้านเรือน ชุมชน การถือครองที่ดินในบริเวณนี้เมื่อก่อนมีเอกสารสิทธิ์ และที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ดังนั้นโครงการพัฒนาในบริเวณใกล้เคียงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบได้ในระยะยาว เช่น การสร้างถนนเลียบชายฝั่งทะเล การสร้างถนนเลียบเชิงเขาผ่านทุ่งน้ำจืดเพื่อเชื่อมต่อกับถนนเลียบชายทะเล เป็นปัจจัยกระตุ้นให้สูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติเร็วขึ้น



ดอนหอยหลอด



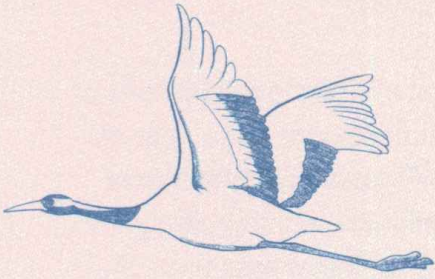
ดอนหอยหลอดตั้งอยู่ที่ตำบลบางจะเกร็ง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม มีเนื้อที่ 15,056.25 ไร่ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเลมีลักษณะทางธรรมชาติที่หายากประเภทหนึ่ง ลักษณะดินเกิดจากการทับถมของตะกอนแม่น้ำและตะกอนน้ำทะเลบริเวณปากแม่น้ำแม่กลอง ทำให้แผ่นดินขยายออกไปในทะเล บริเวณพื้นที่ตั้งแต่แนวชายฝั่งทะเลลงไปในทะเลประมาณ 8 กิโลเมตร มีลักษณะผิวพื้นชายฝั่งราบเรียบ ประกอบด้วยตะกอนทรายโคลนกระจายเต็มพื้นที่ เมื่อน้ำลงจะปรากฏเป็นหาดเลนสันดอนทรายกว้างประมาณ 4 กิโลเมตร พื้นที่เป็นดินโคลนค่อนข้างเหลว เนื้อดินมีความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหาร บริเวณหาดเลนเป็นที่อยู่อาศัยของหอยหลอด ซึ่งไม่พบมากนักตามชายฝั่งทะเลอ่าวไทยแห่งอื่น แต่พบมากในบริเวณนี้จึงถือเป็นเอกลักษณ์ของหาดเลน ตำบลบางจะเกร็งแห่งนี้ สภาพพื้นที่ชายฝั่งหาดเลนปากแม่น้ำแม่กลองนี้มีร่องน้ำใหญ่ 3 ร่อง เกิดเป็นสันดอนทั้งหมด 5 แห่ง

บริเวณดอนหอยหลอดและป่าชายเลนใกล้เคียงตลอดแนวชายฝั่งทะเล พบนกอย่างน้อย 18 ชนิด เป็นนกทะเลและนกชายเลน ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ นกกระสานวล ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม ได้แก่ เขียวแดง นกนางนวลเกลบเล็ก นกแอ่นกินรัง นกชนิดอื่นๆ ที่พบ เช่น นกยางกรอกพันธุ์ขาว นกนางนวลเกลบเคราขาว พบสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังอย่างน้อย 42 ชนิด เช่น แมงกะพรุนซีโก้ แมงกะพรุนหนัง แมงกะพรุนไฟ หนอนริบบิ้น แม่เพรียงทะเล พบหอยประมาณ 10 ชนิด ได้แก่ หอยตุ๊กแก หอยตะกาย หอยมวนพลู หอยกระพง หอยแครง หอยหิน หอยเสียบ หอยกระปุก หอยปากเบ็ด บริเวณป่าชายเลนมีพันธุ์ไม้โกงกางใบเล็ก และโกงกางใบใหญ่ขึ้นอยู่หนาแน่น พบสาหร่ายสีแดงเกาะตามต้นและรากไม้ชายเลน และสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงินตามพื้นโคลนเลนใกล้ชายฝั่ง มีโปทะเล แสมดำ แสมขาว และประลัก

ดอนหอยหลอดช่วยดักและกักเก็บตะกอนที่พัดพามาตามแม่น้ำ ก่อนลงสู่ทะเล เป็นแหล่งผลผลิตทางการประมงหลายชนิด เช่น หอยหลอด หอยแครง หอยแมลงภู่ โดยเฉพาะหอยหลอด เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้แก่ท้องถิ่นมีชื่อเสียง ดอนหอยหลอดมีความเหมาะสมสำหรับการศึกษาทางด้านนิเวศวิทยา สถาบันการศึกษาหลายแห่งใช้เป็นสถานที่ศึกษา และเก็บตัวอย่างสิ่งมีชีวิตเพื่อศึกษาด้านอนุกรมวิธาน นิเวศวิทยา และวิวัฒนาการ นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่กำลังได้รับการส่งเสริมจากจังหวัดให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายยิ่งขึ้น

ดอนหอยหลอดเป็นที่สาธารณประโยชน์ในปี พ.ศ. 2536 สำนักงานป่าไม้จังหวัดสมุทรสงคราม กำหนดพื้นที่สงวนหวงห้ามบริเวณที่งอกปักหลักเขตและป้ายแสดงแนวเขตในท้องที่ตำบลบางจะเกร็ง ตำบลบางบ่อ และตำบลบางแก้ว เนื้อที่ประมาณ 300 ไร่ โครงการพัฒนาที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ได้ในระยะยาว เช่น โครงการระบบป้องกันน้ำเค็ม โครงการก่อสร้างถนนเลียบริมชายฝั่งบริเวณตำบลบางจะเกร็ง และตำบลบางแก้ว นอกจากนี้แหล่งอุตสาหกรรมแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน เกษตรกรรม ก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำในแม่น้ำแม่กลอง การสร้างถนนและลานจอดรถ การจับหอยหลอดในปริมาณมากเกินไป การผลิตตามธรรมชาติ การใช้ปุ๋ย ขวารถลงไปเพื่อจับหอยหลอด ทำให้ปริมาณหอยหลอดลดลงอย่างมาก ภาวะมลพิษของน้ำทะเล ปัญหาน้ำทิ้งจากฟาร์มเลี้ยงกุ้ง พุทธิกรรมการท่องเที่ยว และขยะที่เกิดขึ้น ล้วนมีผลต่อสิ่งมีชีวิตบนดอนหอยหลอดซึ่งอยู่ปากแม่น้ำ

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพฯ (ป่าพรุโต๊ะแดง)



เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ หรือ ป่าพรุโต๊ะแดง ตั้งอยู่ที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีเนื้อที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 216,475 ไร่ พรุโต๊ะแดงเป็นป่าพรุผืนใหญ่ที่สุดของประเทศไทยที่ยังคงเหลืออยู่ เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมขังซึ่งอยู่ห่างจากฝั่งทะเล เป็นแหล่งรับน้ำจากลุ่มน้ำตอนบน มีขนาดยาวประมาณ 28 กิโลเมตร และมีขนาดกว้างประมาณ 8 กิโลเมตร ทอดขนานไปกับแนวชายฝั่งทะเลภาคใต้ด้านตะวันออก เป็นป่าพรุดั้งเดิมมีพื้นที่ประมาณ 60,525 ไร่ นอกนั้นเป็นป่าพรุที่กลายสภาพเป็นป่าเสม็ดและพรุหญ้า พรุโต๊ะแดงได้รับการประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2534 และป่าพรุบางส่วนเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และที่สาธารณประโยชน์ ส่วนบริเวณรอบๆ เป็นที่ดินมีเอกสารสิทธิ์ พื้นที่โดยรอบป่าพรุมีระดับสูงกว่าป่าพรุ จึงมีชุมชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นและมีถนนโดยรอบ

สังคมพืชป่าพรุจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะ มีพันธุ์ไม้เฉพาะถิ่นอย่างน้อย 50 ชนิด ทั้งพืชยืนต้น พืชล้มลุก เฟินต่างๆ ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น สังคมพืชที่ครอบคลุมบริเวณป่าพรุดั้งเดิม ประกอบด้วยไม้ชั้นบน เช่น ช้างให้ กาบอ้อย พญาไม้ เป็นต้น ไม้ชั้นรอง เช่น จอเกาะ ป่าหนันช้าง ปี่แซ บาปีฏู ไม้ชั้นล่าง เช่น หวายตะค้าทอง หมากแดง หมากงาช้าง เต่าร้าง และแซกกอง ป่าพรุที่ถูกบุกรุกทำลายมากหรือถูกไฟไหม้บ่อย จะมีต้น

เสม็ดขาวขึ้นปกคลุมอย่างหนาแน่น ไม่มีโอกาสฟื้นคืนสภาพเป็นป่าพรุดั้งเดิมได้อีกต่อไป ส่วนบริเวณที่น้ำพบบที่ชื้นน้ำ เช่น แพงพวยน้ำ สันตะวาชนไก่ สันตะวาใบข้าว สาหร่ายทางกระรอก หญ้าหนวดปลาตุ๊ก ผักขมเขียด ย่านลิเภา ลำเหียง

พบนกอย่างน้อย 195 ชนิด ทั้งนกอพยพและนกประจำถิ่น นกน้ำ นกชายเลน 29 ชนิด เช่น นกยางกรอกพันธุ์จีน นกทะเลขาแดงธรรมดา นกนางแอ่นแปซิฟิก เป็นต้น นกประจำถิ่น 169 ชนิด เช่น เบ็ดแดง เขี้ยวรุ้ง นกกระแตแต้แว๊ด เป็นต้น นกอพยพแต่มีใช้เพื่อการผสมพันธุ์ 19 ชนิด เช่น นกยางดำ นกชายเลนน้ำจืด นกกระเต็นหัวดำ เป็นต้น นกอพยพผ่านตามฤดูกาล ได้แก่ เขี้ยวผึ้ง นกจาบคาหัวเขียว นกจับแมลงตะโพกเหลือง นกอพยพเพื่อการผสมพันธุ์ ได้แก่ นกแอ่นทุ่งใหญ่ พบนกตะกรุม นกเป็ดน้ำใหญ่ ส่วนชนิดที่พบว่าอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่งของประเทศไทย เช่น เขี้ยวปลาใหญ่หัวเทา นกตะกรุม นกเป็ดน้ำใหญ่ นกเป็ดน้ำแดง

พบบลาอย่างน้อย 26 ชนิด ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ ปลาชิวข้างขวาน ปลาชิว ปลาจิ้มฟันจระเข้แคระ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่พบในบริเวณนี้ เช่น ค่างดำ ลิงแสม เสือปลา กระจงเล็ก และแมวป่าที่หายากคือ แมวป่าหัวแบน นอกจากนี้ยังมีรายงานการพบตะโขงและเต่าลายตีนเป็ด ในบริเวณนี้ด้วย

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 การพัฒนาภายใต้การดำเนินงานของหน่วยราชการหลายแห่ง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพพื้นที่ของพรุแห่งนี้เป็นอย่างมาก จนป่าพรุดั้งเดิมลดลงถึง 2 ใน 3 ของพื้นที่ การระบายน้ำทำให้ดินเป็นกรดจัด พันธุ์ไม้ป่าพรุดั้งเดิมล้มตาย ป่าถูกถากถางและเผาไฟเป็นพื้นที่กว้างขวาง มีต้นเสม็ดเข้ามาแทนที่ ในปี พ.ศ. 2526 ป่าพรุถูกทำลายไปมากที่สุด

ป่าพรุโต๊ะแดงเป็นระบบนิเวศป่าพรุที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีเหลืออยู่เพียงแห่งเดียวจึงมีคุณค่าต่อการศึกษาวิจัย การศึกษาหาความรู้ และท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ชุมชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์โดยตรงจากการตัดไม้ไปใช้จับปลา เก็บหาของป่าและไม้ประดับต่างๆ สร้างรายได้แก่ชุมชน ส่วนบริเวณรอบๆ มีการทำนา ปลูกยางพารา และสวนผลไม้

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเนื้อที่ประมาณ 144,330 ไร่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง มีเนื้อที่ 279,687 ไร่ และปากน้ำตรัง มีเนื้อที่ประมาณ 100,000 ไร่ อยู่ในพื้นที่อำเภอสิเกา และอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมแบ่งออกเป็นภาคพื้นดินและพื้นน้ำ พื้นที่ดินชายฝั่งทะเลรวมเกาะต่างๆ และมีภูเขาหินปูนสูงชัน ทางตอนเหนือด้านตะวันออกมีเทือกเขาจองจันทร์ เทือกเขาควนเม็ดจูน เทือกเขาควนคว ซึ่ง เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารหลายสาย ที่มารวมกันเป็นคลองบางลักษ์ ไหลลงสู่อ่าวน้ำตรัง ส่วนพื้นที่ภาคพื้นน้ำเป็นห้วงน้ำลึก มีแนวปะการังเป็นบริเวณกว้างตามไหล่เกาะที่มีความลาดชันสูง

ส่วนเกาะลิบงอยู่บริเวณทิศตะวันตกของอ่าวน้ำตรัง สองในสามของพื้นที่ด้านตะวันออกของเกาะลิบงมีป่าชายเลนล้อมรอบด้วยหาดเลนยาวไปจรดด้านใต้ของเกาะ ส่วนชายหาดอยู่ทางด้านเหนือ ด้านตะวันออกเป็นโขดผาที่ปกคลุมด้านป่าบก เกาะหาดตูป ประกอบด้วยสันทรายและหาดเลน และในห้วงทะเลมีปะการังอยู่ที่เกาะขวาง หาดเจ้าไหมได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2524 และหมู่เกาะลิบงได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2522 พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าครอบคลุมเกาะลิบงและท้องทะเลชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ปากแม่น้ำตรังปกคลุมด้วยป่าชายเลนเป็นบริเวณกว้างประมาณ 2,406.25 ไร่ บริเวณปากน้ำพบพันธุ์ไม้อย่างน้อย 20 ชนิด ไม้เด่นที่พบ ได้แก่ แสมขาว โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ ตาตุ่มทะเล แสมดำ จาก เบ็งทะเล ตีนนก หูกวาง เหงือกปลาหมอ และเถากระเพาะปลา

ระบบพื้นที่ชุ่มน้ำประกอบด้วย ป่าชายเลน แหล่งหญ้าทะเล และแนวปะการัง เกาะ หาดทราย หาดเลน พบนกอย่างน้อย 137 ชนิด เป็นนกประจำถิ่นอย่างน้อย 57 ชนิด เช่น นกยางทะเล นกยางไฟธรรมดา นกแอ่นแปซิฟิก นกกระเต็นอกขาว นกอพยพในฤดูหนาวแต่มีไข่เพื่อการผสมพันธุ์อย่างน้อย 53 ชนิด เช่น นกกระสา นวล นกทะเลขาแดงธรรมดา เป็นต้น พบชนิดนกที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามของโลก ได้แก่ นกหัวโตมลายู นกตะกรุม ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่งของประเทศไทย ได้แก่ นกยางจีน นกกระสาคอดำ นกตะกรุม นกนางนวลเกลบจีน เขี้ยวปลาใหญ่หัวเทา บริเวณหาดเจ้าไหมจะเป็นแหล่งทำรังแห่งเดียวในคาบสมุทรมลายูของนกกระสาคอดำ

ในทุกๆ ปี เกาะลิบงจะมีนกทะเลและนกชายเลนอพยพมาอาศัยอยู่จำนวนมาก หมีนตัว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบริเวณหาดเลนบนเกาะหาดตูป พื้นที่หาดเจ้าไหมและชายฝั่งด้านตะวันออกและตะวันตกของเกาะลิบงเป็นแหล่งหญ้าทะเลขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยในประเทศไทยเพียงแห่งเดียวของพะยูนซึ่งเป็นสัตว์ที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ พื้นที่ชุ่มน้ำในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบงปากน้ำตรัง เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่ามหาศาล และมีความหลากหลายสูงทั้งทางบกและทางทะเล นับตั้งแต่ป่าดิบชื้น ป่าชายหาด ป่าชายเลนเป็นแหล่งสำคัญต่อวงจรชีวิตของสัตว์น้ำในทะเล และหญ้าทะเล เป็นที่อยู่อาศัยของนกนับหมื่นตัว รวมทั้งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์บกและสัตว์น้ำที่หายากหลายชนิด เช่น พะยูน นกกระสา คอดำ เลียงผา เต่าทะเล และปะการัง รวมทั้งมีความสำคัญในด้านการศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน และด้านการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วย

โดยทั่วไปมีการบุกรุกยึดครองพื้นที่เพื่อทำการเกษตร ปลูกพืชไร่ ทำสวนยาง การยึดถือครอบครองเพื่อหวังสิทธิในที่ดิน การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าบนเกาะต่างๆ เพื่อใช้ในครัวเรือนและเพื่อการค้า มีการทำประมงอวนรุน อวนล้อม ยังคงมีการระเบิดปลาตามแนวปะการัง และมีการล่านกและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่นๆ บนเกาะ



อ่าวพังงา

อ่าวพังงาอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มีเนื้อที่ประมาณ 406,250 ไร่ เป็นอ่าวตื้นล้อมรอบด้วยป่าชายเลนผืนใหญ่ รวมถึงอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา มีเนื้อที่ประมาณ 250,000 ไร่ พื้นที่ชุ่มน้ำส่วนที่เป็นป่าชายเลนมีเนื้อที่ประมาณ 132,381 ไร่ และส่วนที่เป็นหาดเลนมีเนื้อที่ประมาณ 25,300 ไร่ อ่าวพังงาประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่ประมาณ 42 เกาะ เช่น เกาะเขาเต่า เกาะมะพร้าว เกาะรายาหรีง เกาะห้อง เกาะปันหยี เกาะเขาพิงกัน เป็นต้น เนื่องจากอยู่ใกล้กับแนวทิวเขาแกรนิตที่เรียกว่าทิวเขาตะนาวศรี และทิวเขาภูเก็ต อันเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมาร์ ที่ทอดตัวยาวไปจนถึงจังหวัดพังงาและภูเก็ต เป็นทิวเขาที่เกิดขึ้นยุคครีตเชียสกับยุคเทอร์เชียรีตอนต้น อายุประมาณ 136-36 ล้านปีมาแล้ว จึงมีภูเขาหินตะกอน หินแปร แทรกสลับอยู่เป็นแนว โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูเขาหินปูนซึ่งแทรกโผล่เป็นหย่อมๆ กระจายอยู่ทั่วไปในอ่าวพังงา

ป่าชายเลนในอ่าวพังงาต่อเนื่องเป็นผืนใหญ่ มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย และคงสภาพธรรมชาติดั้งเดิมอยู่มาก มีความสำคัญทั้งในฐานะแหล่งพันธุกรรมพืชและพื้นที่ขยายพันธุ์สัตว์น้ำ พันธุ์ไม้ป่าชายเลนพบอย่างน้อย 26 ชนิด เช่น โกงกาง

ใบใหญ่ โกงกางใบเล็ก ถั่วขาว ถั่วดำ พังกาหัวสุมดอกขาว โปรง ตะบูนขาว เป็นต้น พืชพื้นล่าง ได้แก่ จาก และเหิงอก ปลาหมอดอกขาว มีคุณค่ามหาศาลในการให้ผลผลิตทางป่าไม้ชายเลนและการประมง เป็นแหล่งพันธุกรรมของพืช และเป็นสถานอนุบาลสัตว์น้ำ นอกจากนี้อ่าวพังงายังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติอีกด้วย

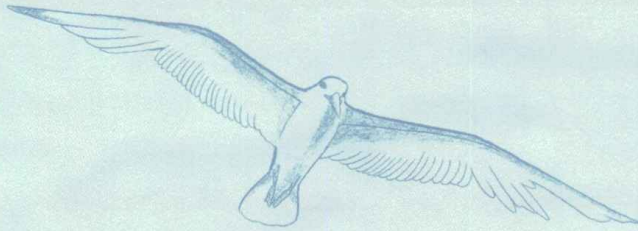
อ่าวพังงาเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกอย่างน้อย 88 ชนิด เป็นนกน้ำ นกชายเลน 31 ชนิด นกประจำถิ่นอย่างน้อย 67 ชนิด ได้แก่ นกหัวโตมลายู นกนางนวลเกลบท้ายทอยดำ นกแอ่นกินรัง และนกอพยพย้ายถิ่นอย่างน้อย 21 ชนิด เช่น นกหัวโตทรายเล็ก นกนางนวลเกลบแคสเปียน นกกะเต็นแดง เป็นต้น ชนิดที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามของโลก ได้แก่ นกหัวโตมลายู นกซ่อมทะเลอกแดง ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ของประเทศไทย ได้แก่ นกหัวโตมลายู นกซ่อมทะเลอกแดง แหล่งหญ้าทะเลที่เกาะละว้าใหญ่ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ พะยูน และโลมาหัวบาตร

พบปลาอย่างน้อย 82 ชนิด ส่วนพบสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกพบอย่างน้อย 3 ชนิด พบสัตว์เลื้อยคลานอย่างน้อย 18 ชนิด พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอย่างน้อย 17 ชนิด ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ ชะนีธรรมดา และเสียดา ซึ่งในปัจจุบันคาดว่าหมดไปจากพื้นที่แล้วเนื่องจากสภาพถิ่นที่อยู่อาศัยถูกทำลายและจากการรบกวนโดยกิจกรรมต่างๆ

มีการบุกรุกทำลายป่าชายเลน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในป่าชายเลน การเก็บเปลือกหอยในแนวปะการัง การรุกรานพื้นที่อุทยานฯ การระเบิดปลาและลากอวนใกล้ชายฝั่ง อ่าวพังงาประสบปัญหาการแออัดของนักท่องเที่ยวและเรือบริเวณเขาพิงกันและเขาตะปู



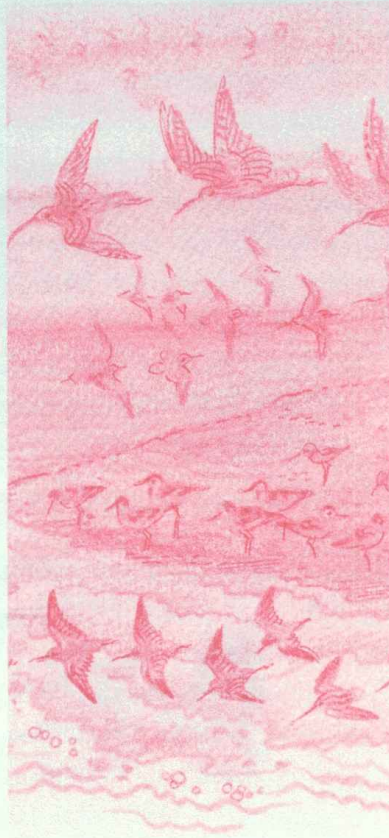
ปากแม่น้ำกระบือ



ปาชายเลนบริเวณปากแม่น้ำกระบือ เป็นปาชายเลนผืนใหญ่ต่อเนื่องกันเป็นบริเวณกว้างบนพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำกระบือ ในเขตตำบลหวาง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง เนื้อที่ประมาณ 120,675 ไร่ ซึ่งแม่น้ำสายนี้กั้นระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมาร์ และไหลลงสู่ทะเลอันดามัน พื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำเป็นพื้นที่ราบน้ำทะเลท่วมสองครั้งต่อวัน นอกจากนี้ยังเป็นผืนปาชายเลนเก่าแก่ ดึกดำบรรพ์ที่สุด เต็มไปด้วยต้นโกงกางขนาดใหญ่สูงไม่น้อยกว่า 20-30 เมตร ราว 60-80 ต้น ขึ้นปะปนไปกับต้นโกงกางขนาดย่อมที่เรียงรายอยู่แน่นขนัด เป็นศูนย์กลางการศึกษาวิจัยระดับนานาชาติเกี่ยวกับปาชายเลน และได้รับการประกาศเป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑลลำดับที่ 4 ของประเทศไทย เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2540 จัดว่าเป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑลประเภทปาชายเลนแห่งแรกของโลก

พบพันธุ์ไม้ปาชายเลนประมาณ 17 วงศ์ 35 ชนิด เช่น เล็บมือ นาง รังกะเท้ ลำพู ลำแพนหิน แสมทะเล โกงกางใบใหญ่ มีโกงกางยักษ์ซึ่งสูงประมาณ 25 เมตร โกงกางใบเล็ก ถั่วดำ ถั่วขาว โปรง ตะบูนดำ ตะบูนขาว แสม ผาด และเบ้งทะเล บริเวณปากคลองละอูนพบพันธุ์ไม้ ได้แก่ แสมขาว แสมดำ พื้ล่างของป่าคลุมด้วยพรรณไม้เลื้อย มีทั้งเถากระเพาะปลา และเหงือกปลาหมอ

พบนกอย่างน้อย 50 ชนิด เป็นนกน้ำ นกชายเลนอย่างน้อย 20 ชนิด นกประจำถิ่น 37 ชนิด เช่น เป็ดแดง เหยี่ยวแดง นกเป็ดน้ำคอกสีม่วง นกกระจอกป่า โกงกาง นกโกงกางหัวโต นกอพยพแต่มีไข่เพื่อการผสมพันธุ์ 7 ชนิด ได้แก่ นกยางเปีย นกพินฟุท นกอีก๋อยใหญ่ นกเด้าดิน นกกะเต็นน้อยธรรมดา นกนางแอ่นบ้าน นกกระเบื้องผา ชนิดที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามของโลก และอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ของประเทศไทย ได้แก่ นกพินฟุท ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ นกกะเต็นใหญ่ ปีกสีน้ำตาล นกหัวขวานใหญ่สีดำ นกเด้าแล้วป่าโกงกาง นกกินแมลงป่าโกงกาง นกจับแมลงป่าโกงกาง ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม ได้แก่ เป็ดคับแค นกออก เหยี่ยวฮอบบี้ นกหัวขวานใหญ่สีเทา พบปลาอย่างน้อย 24 ชนิด ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ ปลากระทุงเหวทะเล และที่บ้านบางจาก ตำบลหวาง พบหอยน้ำทะเลกระจายอยู่เป็นบริเวณกว้าง



ปาชายเลนบริเวณนี้ในอดีตมีความสมบูรณ์ดีมาก แต่ปัจจุบันเนื้อที่ปาชายเลนลดน้อยลง เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปเป็นนาทุ่ง มีการกว้านซ็่อที่และบุกรุกปาชายเลนเพื่อทำธุรกิจนาทุ่งจากนายทุน นอกจากนี้มีการจับจองพื้นที่การปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้ประโยชน์ด้านอื่น เช่น การถมดิน สร้างท่าเทียบเรือ สร้างแพปลา ทำนาทุ่ง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ชุมชนโดยรอบทำการประมงขนาดเล็ก ทำสวนขนาดเล็ก ปัจจุบันชุมชนประสบปัญหา ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้มีจำนวนลดลง เนื่องจากมีการปล่อยน้ำเสียจากนาทุ่งลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้ลำคลองตื้นเขิน คุณภาพน้ำลดลง มีโรงงานอุตสาหกรรมสร้างปัญหามลพิษให้กับชุมชนบริเวณนี้ โดยการปล่อยน้ำเสีย กลิ้น และควัน






เกณฑ์การพิจารณา

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ

เกณฑ์สำหรับจำแนกวินิจฉัยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศภายใต้มาตรา 2 ของอนุสัญญาพื้นที่ชุ่มน้ำ ภายใต้อนุสัญญาพื้นที่ชุ่มน้ำ ภายใต้อนุสัญญาพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้รับการรับรองจากการประชุมสมัชชาภาคีที่เมืองบรัสเซล ประเทศเบลเยียม ประเทศออสเตรเลีย พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) มีใจความดังต่อไปนี้





เกณฑ์สำหรับประเมินคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นตัวแทน หรือที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ

พื้นที่ชุ่มน้ำจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นตัวอย่างที่ดี หรือเป็นประเภทที่แสดงลักษณะพื้นที่ชุ่มน้ำของภูมิภาคนั้น พื้นที่ชุ่มน้ำจะได้รับการพิจารณาให้ได้รับเลือกภายใต้กฎเกณฑ์

-  เป็นตัวอย่างของประเภทที่หายากหรือที่ไม่ธรรมดาในเขตชีวภูมิศาสตร์ที่สมควร (1a)
- หรือ  เป็นตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดี ซึ่งแสดงลักษณะพื้นที่ชุ่มน้ำในภูมิภาคที่สมควร (1b)
- หรือ  เป็นตัวแทนที่ดีของประเภททั่วไป ซึ่งพื้นที่นั้นมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ในข้อ 2 (1c)
- หรือ  เป็นตัวแทนของประเภทที่เป็นส่วนประกอบหนึ่งของพื้นที่ชุ่มน้ำรวม ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยอันอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีคุณค่าระดับชาติสามารถได้รับการพิจารณาเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญระหว่างประเทศได้ หากมีบทบาทสำคัญทางด้านอุทกวิทยา ชีววิทยา หรือนิเวศวิทยา ในระบบลุ่มน้ำ หรือระบบชายฝั่งทะเลระหว่างประเทศ (1d)
- หรือ  เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศกำลังพัฒนาที่มีคุณค่า สำคัญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ภายใต้กรอบการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและการอนุรักษ์ แหล่งที่อยู่อาศัย ทั้งนี้เนื่องจากมีบทบาทสำคัญทางอุทกวิทยา ชีววิทยา หรือนิเวศวิทยา (1e)




เกณฑ์ทั่วไปสำหรับการใช้พืชหรือสัตว์ในการจำแนกวินิจฉัยพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ

พื้นที่ชุ่มน้ำจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศ หาก

-  เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ สายพันธุ์ ของพืชและสัตว์ที่หายาก มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ หรือใกล้สูญพันธุ์ หรือเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของประชากรพืชและสัตว์ดังกล่าว มากกว่าหนึ่งชนิดพันธุ์ในจำนวนหนึ่ง (2a)
- หรือ  มีคุณค่าพิเศษในการดำรงความหลากหลายของพันธุกรรมและระบบนิเวศของภูมิภาค เนื่องจากคุณภาพและลักษณะพิเศษของพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ในพื้นที่นั้น (2b)
- หรือ  มีคุณค่าพิเศษในฐานะที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชหรือสัตว์ในช่วงสำคัญของวงจรชีวิต (2c)
- หรือ  มีคุณค่าพิเศษสำหรับชนิดหรือสังคมพืชและสัตว์เฉพาะถิ่น (endemic species) (2d)



เกณฑ์เฉพาะสำหรับการใช้นกน้ำในการจำแนกวินิจฉัยพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ

พื้นที่ชุ่มน้ำจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศ หาก

-  ตามปกติสามารถให้นกน้ำอาศัยอยู่ได้ 20,000 ตัว อยู่ได้ตลอดเวลา (3a)
- หรือ  ตามปกติสามารถให้นกน้ำจำนวนพอสมควรจากกลุ่มสำคัญ ซึ่งเป็นดัชนีแสดงคุณค่าความอุดมสมบูรณ์ หรือความหลากหลายของพื้นที่ชุ่มน้ำอยู่ได้ตลอดเวลา (3b)
- หรือ  ในกรณีที่มีข้อมูลประชากรนกน้ำ ตามปกติสามารถให้นกน้ำจำนวนร้อยละ 1 ของประชากรในชนิดพันธุ์ หรือสายพันธุ์หนึ่งอยู่ได้ตลอดเวลา (3c)

เกณฑ์เฉพาะสำหรับการใช้พันธุ์ปลาในการจำแนกพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ


พื้นที่ชุ่มน้ำหนึ่งจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศ หาก

-  เป็นถิ่นที่อยู่ของสายพันธุ์ ชนิดพันธุ์ หรือวงจรชีวิต และปฏิสัมพันธ์ ของชนิดพันธุ์ของปลาพื้นเมืองในสัดส่วนที่มีนัยสำคัญ และ/หรือ ของประชากรปลาที่เป็นตัวแทนของพื้นที่ชุ่มน้ำ และ/หรือ คุณค่าที่เกื้อหนุนต่อความหลากหลายทางชีวภาพของโลก (4a)
- หรือ  เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญสำหรับปลา แหล่งเพาะพันธุ์วางไข่ แหล่งอนุบาลตัวอ่อน และ/หรือ เป็นเส้นทางในการอพยพ ซึ่งประชากรปลาไม่ได้อยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำหรือจากแหล่งน้ำอื่นๆ ต้องพึ่งพาอาศัย (4b)


จัดลำดับความสำคัญพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย


พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ


มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ 3 ข้อ ดังนี้


 เกณฑ์สำหรับประเมินความเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นตัวแทนที่ดี หรือที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ


พื้นที่ชุ่มน้ำหนึ่งจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระดับชาติ หาก

 เป็นตัวอย่างหรือตัวแทนที่ดีของพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติหรือใกล้เคียงธรรมชาติประเภทใดประเภทหนึ่งซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในประเทศไทย


หรือ  เป็นตัวอย่างที่ดีของพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทใดประเภทหนึ่งซึ่งมีคุณลักษณะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ หาได้ยากในประเทศไทย


หรือ  เป็นตัวอย่างหรือตัวแทนที่ดีของพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งมีบทบาทสำคัญในระบบธรรมชาติวิทยา ชีววิทยา นิเวศวิทยา หรืออุทกวิทยา

หรือ  เป็นตัวอย่างหรือตัวแทนที่ดีของพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งมีคุณค่าสำคัญต่อการดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตไทยและวัฒนธรรมไทย


 เกณฑ์ที่ประเมินจากพืชและสัตว์ในพื้นที่ชุ่มน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำหนึ่งจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระดับชาติ หาก

 เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของพืชหรือสัตว์ที่หาได้ยาก ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง หรือใกล้สูญพันธุ์ หรือมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ ในประเทศไทย

หรือ  มีคุณค่าพิเศษต่อการดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายทางพันธุกรรมและความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย


หรือ  มีคุณค่าพิเศษต่อการดำรงอยู่ของชนิดพันธุ์หรือสังคมของพืช หรือสัตว์พื้นเมืองหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งชนิดของไทย

 เกณฑ์ที่ประเมินจากสถานภาพทางกฎหมายและการจัดการ


พื้นที่ชุ่มน้ำหนึ่งจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระดับชาติ หากเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่ภายในเขตพื้นที่อนุรักษ์หรือในเขตพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมายของไทย

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่น

มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ 2 ข้อ ดังนี้


 เกณฑ์ที่ประเมินจากสถานภาพทางกฎหมายและการจัดการ


พื้นที่ชุ่มน้ำหนึ่งจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระดับท้องถิ่น หากเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำในบัญชีรายชื่อแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ของท้องถิ่น ตามมติคณะรัฐมนตรี (7พฤศจิกายน พ.ศ. 2532)

 เกณฑ์ที่ประเมินจากความสำคัญที่มีต่อท้องถิ่น

พื้นที่ชุ่มน้ำหนึ่งจะได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญระดับท้องถิ่น หาก

 มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นไทย เป็นแหล่งกำเนิดของปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น เป็นแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร สมุนไพร เชื้อเพลิง พืชเส้นใย และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ

หรือ  มีคุณค่าทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ประวัติศาสตร์ ดำเนินพื้นบ้าน นันทนาการท้องถิ่น ตลอดจนเป็นเส้นทางสัญจร

หรือ  มีความสำคัญต่อระบบนิเวศท้องถิ่น เช่น ช่วยป้องกันน้ำท่วม ช่วยรักษาสมดุลของภูมิอากาศเฉพาะถิ่น ช่วยรักษาคุณภาพน้ำ



จนถึงปัจจุบัน (เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2546) พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย รวม 10 แห่ง ได้ขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (List of Wetlands of International Importance) ของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้แก่

- 1) พรุควนขี้เสียนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ลำดับที่ 948
- 2) พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย ลำดับที่ 1098
- 3) พื้นที่ชุ่มน้ำดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม ลำดับที่ 1099
- 4) พื้นที่ชุ่มน้ำปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ ลำดับที่ 1100
- 5) พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย จังหวัดเชียงราย ลำดับที่ 1101
- 6) พื้นที่ชุ่มน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (พรุโต๊ะแดง) จังหวัดนราธิวาส ลำดับที่ 1102
- 7) พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากแม่น้ำตรัง จังหวัดตรัง ลำดับที่ 1182
- 8) พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติแหลมสน-ปากแม่น้ำกระบี่-ปากคลองกะเปอร์ จังหวัดระนอง ลำดับที่ 1183
- 9) พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ลำดับที่ 1184
- 10) พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา ลำดับที่ 1185

จากนโยบายปฏิรูประบบราชการ เมื่อปี พ.ศ. 2545

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โอนไปเป็น

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตั้งแต่ 8 ตุลาคม 2545

สนใจข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ

- อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (อนุสัญญาแรมซาร์)

www.ramsar.org

- การดำเนินงานของประเทศไทย

www.wetlands.onep.go.th

ติดต่อสอบถามได้ที่ e-mail : wetland_thai@hotmail.com



จัดพิมพ์เผยแพร่โดย

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

60/1 ซอยพิบูลย์วัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0 2271 7180 – 9 ต่อ 241 โทรสาร 0 2279 8088, 0 2271 3226

www.onep.go.th